

Ma teen, mis ma tahan, ja see pole teie asi!

KARIN MADISSON
advokaadibüroo Sorainen partner ja vandeadvokaat

Nii kummaline, kui see ka ei tundu, siis küsimust "Kas ma võin teha, mis ma tahan?" kuulab Eesti ühingute suuromanikelt seoses väikeaktsionäre puudutavate suhetega üsna tihti. Olgu siis tegemist info avaldamisega teistele aktsionäridele või enda huvides tehingute tegemisega. Enamusomanikud ei ole valmis arvestama kõigi aktsionäride huvide ja soovidega ning tihti sellise käitumise tagamaid põhjendada ei osatagi. Nii on see lihtsalt kogu aeg olnud ja miks peaks siis teisiti käituma. Levimas on suhtumine, et kui on enamusosalus, võib teha, mis tahetakse, ja väikeaktsionäridel pole mingeid õigusi,

isegi kui nende tagant varastatakse (aktsiate väärtust vähendatakse) ja neile valetatakse või informatsiooni andmisel vassitakse. Sisuliselt on see ju ülekantud mõttes küsimus: "Kas ma võin varastada ja valetada?"

Eestis ei ole veel kõik suuromanikud võtnud omaks arenenud riikide põhimõtteid. Paljudes Euroopa riikides tunnevad ühingu üle kontrolli saavutanud aktsionärid moraalset kohustust arvestada kõigi seotud poolte huvidega. Kaasaegsetes ühingutes on enamusaktsionäri pigem mure, kuidas kaastata väikeaktsionäre paremini. Meil kipub olema vastupidi. Olen kindlal veendumusel, et selline tendents peab hakkama muutuma. Stabiilsuse ja kindluse saavutamiseks peaks see toimuma enamusaktsionäride suhtumise muutumise, mitte valusate õppetundide kaudu kohtus. Ei ole

harvad näited, kus megakassumeid teenivad ühingud ei maksa kunagi dividende. Või kus aktsionäridele ei jagata infot ühingu toimuva kohta, kas siis tehes info andmisest näitemängu või väites, et näiteks ka mitme aasta vanused analüüsid ettevõtte väärtuse kohta on ärisaladus. Või siis suurendatakse kapitali kaasamise vajaduse sildi all aktsiakapitali, mille tegelik eesmärk on aktsiate ülevõtmine või hääleõiguse nullimine ning eesmärgi saavutamise järgselt võetakse nn vajalik investeering ühingu uuesti tagasi. Või siis püütakse aktsia nimiväärtuse suurendamisel väita, et kui aktsionär sissemakset ei tee, siis ta kaotab oma aktsia sootuks.

Sõltuvus enamusaktsionärist. Samuti ei ole meil piisavalt tagatud nõukogu ja juhatuse sõltumatus enamusaktsionärist või siis ei peeta reeglistikku piisavalt tõsiseks (kassatöendamisprobleemide või vähese kohtupraktika tõttu), et hoida ära kuritarvitused. Tihti tehakse otsuseid lähtudes mitte ühingu, vaid enamusaktsionäri huvidest, mis võib aga kaasa tuua koguni juhi isikliku vastutuse.

Olen arvamusel, et Eestis

läheb veel väga kaua aega, et selliseid kuritarvitusi ei toimuks või kuni kohtupraktika suudab piisaval hulgal mängeegleid kujundada. See on aga tagantjärele tarkus ning enamusaktsionäride tehtud toimingud või mõjutused ühingu ei ole enam heastatavad ja toovad reeglina kaasa väga ootamatuid tagajärgi. Heaks näiteks sellest, kuidas tuleks omavahelestes suhetes käituda, on Hea Ühingujuhtimise Tava (vaata finantsinspektsiooni kodulehelt), mis on börsil noteeritud äriühingutele järgimiseks suures osas kohustuslik. Leian, et mõningate sarnaste põhinormide järgi on vajadus ka kõigi mittebörsiühingute seas ja seadusandluse tasemel, et aidata selgust tuua nii enamus- kui ka vähemusaktsionäridele. Tava eesmärk on tugevdada aktsionäride õigusi (võrdse kohtlemise ja piisava informatsiooni kättesaadavuse kaudu) ning rõhutada juhtimise korraldamist majanduslikult kõige otstarbekamal viisil (juhtide hoolsa ja lojaalse käitumisega). Tava järgi peab näiteks juhatus tegema igapäevasid juhtimise otsuseid iseseisvalt ning jätma kõrvale isiklikud ja kontrolliva aktsionäri huvid. Või

näiteks peab kontrolliv aktsionär hoiduma nii üldkoosolekul kui ka ühingu juhtimise korraldamisel teiste aktsionäride õiguste põhjendamatu kahjustamisest ega tohi kuritarvitada oma positsiooni. Sarnaseid printsiipe leiab ka erinevate riikide seadustest või kohtupraktikast ja rahvusvaheliste organisatsioonide (nt OECD) põhimõtetest.

Liiga üldised normid. Seadustes on paljud printsiibid juba olemas, aga need on niivõrd üldised, et nende maksmapanek on võimalik vaid kohtus, mistõttu ei pea suuraktsionärid nende järgimist vajalikuks. Seaduse järgi peavad äriühingu omanikud omavahelistes suhetes järgima hea usu põhimõtet ja arvestama üksteise õigustatud huve ning õiguste teostamine ei ole lubatud viisil, mille

” Kui esmapilgul seaduslike tehingutega vähendatakse teiste aktsionäride aktsiate väärtust, siis tegemist ei ole siiski JOKK-skeemiga.

eesmärk on kahju tekitamine teisele isikule. Kuna aga normid on liiga üldised, siis kohtuteed paljud siiski ette võtta ei sõanda. Usun, et kohtuvaidluste korral jõutakse sisuliselt Hea Ühingujuhtimise Tavaga sarnasele lahendusele, kuna kohtud on juba päris mitmes kaasuses näidanud valmidust tõlgendada antud küsimusi laiemalt ja komplekssemalt. Nii näiteks leidis kohus nn Pere Leiva kaasuses (RK otsus nr 3-2-1-7-10), et lubatud ei ole tegevus, kus õigusvastase eesmärgi saavutamiseks kasutatakse seadusega iseenesest otseselt vastuolus mitteolevaid vahendeid, aga seda tehakse ebaausate vahenditega teiste aktsionäride või osanike arvel. Seega, kui esmapilgul seaduslike tehingutega vähendatakse teiste aktsionäride aktsiate väärtust, siis tegemist ei ole siiski JOKK-skeemiga.

Seetõttu on vaja, et enamusaktsionärid mõtleksid põhjalikult läbi, kuidas tegeleda, et tehtud tehinguid ja toiminguid ei pöörataks tagasi või et kohus ei teeks neile üllatuslikke otsuseid. Kaalutletud käitumine on vajalik nii koosolekute korraldamisel kui ka igapäevasel suhtlemisel, kuna on tekkinud liigselt vaidlusi, mis oma sisult on kummalised, ja pigem paistab selle taga olevat läbimõtlematu käitumine kui sisuline vaidlus. Tihti on võimalik leida mõlemat poolt rahuldav lahendus, aga kui kohus selle lahenduse sunniga peale surub, ei pruugi see olla kokkuvõttes positiivne kellelegi. Soovitan enamusaktsionäridele põhjalikumalt kaaluda oma toimingute ja tehingute tagajärgi. Tihti on võimalik astuda hallilt alalt päikesevalguse kätte ja sellest kasugi lõigata.